

SZÓSZÉK — ÚRASZTALA

SIMÉN DOMOKOS

CSODAVÁRÓK — CSODATEVŐK

ApCs 2/14a

Az unitárius Káté szerint pünkösd kettős ünnep: a lélek erejének győzelme és az egyház megalakulásának az emléke. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy a csodavárók és a csodatevők közös ünnepe. A Biblia szerint ez ünnepen a központi személy Péter. Ő a főszereplő, ő a központ, mások csak „másodállásban” írják alá a jelenléti naplót pünkösdkor.

Jogos a kérdés, hogy miért csak Péter? A mélylélektant tanúságul megidézve, meg kell állapítanunk, hogy azért, mert a tanítványok közt Péter érzi magát a legbűnösebbnek, a legtévelygőbbnek, a leggyarlóbbnak. A lélektan törvénye szerint neki bizonyítani kell.

Nézzük csak Péter előéletét. A családi hagyomány a halászat. Gondolkozásra és töprengésre alkalmas foglalkozás. Miután Jézust elűzik szülővárosából, a Péterék házában talál otthonra. Jézus nem alkalmoszerűen választotta tanítványait, hanem modernül fogalmazva, az „alkalmatosság” alapján letesztelte őket: a tengerparton, a piacon, a városban. Pétert hívta el először első tanítványnak. Az első gyermek, az első siker, az iskolában az osztályelsőség, a versenypályán az elsőség bizonyos elsőséget, megkülönböztetést igényel magának. Péter is az apostolok-tanítványok közt elsőnek van mindig említve. Többre tartotta magát, mint a többi tanítvány. Ezzel szemben a legtöbb hibát, gyengeséget és gyarlóságot az evangélium tanúsága szerint ő követett el Jézussal és tanításával szemben. Figyeljünk Péterre.

A hit és az értelem tanúságtétele szerint Pétert Jézus kősziklának, alapnak, példának nevezte. A Biblia tanúsága szerint ő volt a legmegbízhatóbb, a leggyengébb, csak a jézusi élet utolsó szakaszában is. Pergessük a képeket. Az utolsó vacsorán ő ülhetett Jézus mellett. A végét sejtő Jézus így szól: mindnyájan elhagytok engem, mikor bajba kerülök, egyedül maradok. Péter esküszik, hogy ha veled kell is meghalni, én azt is vállalom. A Getsemáné kertben ott kellett volna virrasszon addig, míg Jézus a halálfélelemmel „gyötrődött” és viaskodott. Elaludt, nem bírta virrasztani Jézussal, háromszor sem. Csak messziről merte követni az elhurcolt Jézust, és csak az udvaron a tűz mellett mert letelepedni a többi fél-közömbös emberrel. Kétszer szegeznek neki a bizonyosságot: Te is Jézus-hoz tartozol. A tűz mellett a főpapok készítik a „Feszítsd meg” hangulatát. Péter hallja. A halálfélelem görcsként rándult benne. Megtagadja Jézust. Harmadszor a szolgáló bizonyágtételére már átkozódni kezd. A kakasszóra való emlékeztetés lelkiismeretébe hasít bele úgy, hogy a felnőtt

ember sírni kezd. A keresztfeszítést látszólag közömbösen nézi, mert a hasonló halál félelme riaszt benne. Mikor Jézus szomjúhozik, a rokonzenvet nem meri azzal kifejezni, hogy vizet ad, hanem a csúfolódók közömbös csoportjából az ecetet adót türelemmel elnézi. Mikor Jézus meghal, egy ismeretlen tanítványának, arimáthiai Józsefnek kell legyen bátorsága Jézust a keresztfáról a helytartótól elkérni, hogy levehessék. A tanítványok csodát vártak; Péter is. A csoda nem történhetett meg, a halál után a temetés következett. A húsvét utáni negyven nap a magábanzés, -fordulás ideje volt. Minden tanítvány önmagát mérte meg a lélek mérlegén és mindenkinél a csodavárás volt az a lehetőség, hogy amit ígértek, fogadtak, azt megtarthassák, a tanítványból apostolok lehessenek. A legnagyobb akadályuk a személyes halálfélelmük volt. Jézus az istenközelség hitében legyőzte a halálfélelmet, a tanítványok nem. Péter sem, mert nem volt különbség a többinél, ember volt ő is.

Pünkösdig a tanítványok együtt voltak. Egyenlő élményüket adták össze Jézus életéről és tanításáról. Az együttlétben mindenki a maga élményét idézte tanításáról, életéről, eseményeiről. Összeállt a Jézus-kép. Mindenki megfogalmazódott a hivatás, az ígéretés. Péter a leggyengébbnek érezhette magát köztük. Maga és a többiek gyengeségét látva, úgy érezte, hogy ígéretének nem tud eleget tenni, csak ha valami Isteni csoda fog történni. Kell a segítség. Várták kívülről.

Pünkösdi nagy ünnepe a zsidóságnak. Az egyetlen templomba igyekezett mindenki. Pünkösdkor tele volt Jeruzsálem, telítve a házak, a terek, az utcák. A tanítványok is együtt voltak. Látták, hogy az egyetlen alkalmas pillanat ez a pünkösdi, mikor ígéretüknek és fogadalmuknak, Jézust prédikálásuknak eleget tehetnek. Tudták, mit kell mondani, az értelmük megvilágosodott, a Jézus-kép összeállt. A hogyannal volt a baj. Aggasztotta a halálfélelem, hogy ők is úgy járnak, mint Jézus. Bátorságuk nem volt elég erős a kiállásra. Valamire vártak: a csodára.

Ebben a lelkiállapotban Péternek volt a legkínosabb helyzete. Ő fogadkozott a legjobban, mindig elsőnek tartotta magát. Mindenki ránézett. Ebben a válságórán Péter vállalta önmagát. Legyőzte a félelmet. Úgyis mondhatom, hogy elméletileg feláldozta magát, bizonyítani akart. Valami belső erő benne zúgott, valami égette, nem volt nyugta. Felállt, s nincsen benne a Bibliában, de így szólhatott: Menjünk mind! Ezt várták a többiek is, hogy aki első, az bizonyítson, legyen az első... A lélek csodája, mert csodára képes a lélek, elindította Pétert és a többieket a zsidó pünkösdből a keresztény pünkösdi felé.

És szóltak. A Péter beszéde maradt meg, Ő lett a központi személy, a fő, az első, mert őt bántotta a legjobban a hűtlensége, a szószegés és benne működött a legégetőbbben a lélek, a lelkiismeret. Nem a külső csodát, hanem a belső, a lélek csodáját látom pünkösdben, „Istennek hatását a lélekre, mely erő, jóra való segítség, önmegvalósító bátorság” volt.

Péter és a többiek beszédére a „jóra való”, az alkalmasak, a lélekkel élők, a Biblia szerint „megkeseredének” és szóltak: „Mit tegyünk? Megint egy lelki kérdés: a jóvátehetetlenség miatti bánkódás, az igazság eltiprása,

a mások kicsinyessége, bűne feletti tehetetlen, helyrehozhatatlan szomorúság megrendített, lelken fogott háromezer embert is, akik megkeseredtek és helyre akarták hozni a helyrehozhatatlant. Önkéntelen kérdés: hát most már mit cselekedjünk mi? ... Ebből a lelkiállapotból született a megtérés jóvátételi cselekedete és a keresztény ősegyházi közösség megszületése. Megtértek és megkeresztelkedtek, eljegyezvén ezzel láthatóan is magukat Jézusnak.

Értelem, érzelem és akarat, tehát a lélek határolja be pünkösödöt, az a lélek, amelyik az Istené és a miénk, közös, amelyik képes Istennel közösségben lenni és amelyikkel mi szólunk Istenhez, vagy ő szól hozzánk. Ilyen volt a pünkösdi „párbeszéd”. Nem kívülről indult el, hanem belülről, a lélekből. A csodavárókból csodatevők lettek mind a lélek alkalmas állapotával és a Lélek örök, meg nem szűnő munkája által. Pünkösöd lett!

Ma is pünkösöd van. Együtt vagyunk. Az egyakarat kerítését leverték és magunk is segítettünk ebben. E nélkül nincs építő közösség. E nélkül megbomlik a család; elközömbösödik a hit határolta egyház; kihűlnek az ősök templompadjai; e nélkül a történelem szeméjévé válik minden nép, amit a mások akarata, a népek megírt és megélt történelmét a feledés szemétkosarába dobja a feledés. Megkeseredsz-e miatta, hiábavalónak látod-e a helytállást a megmaradásért? Gondolkozz! Érezz! Akarj élni és éltetni, hogy megmaradjunk. A pünkösöd lelkével mérd magad, keseredj meg magadért, másokért, az igaz ügyért, hogy legyen pünkösdi megújulása családnak, egyháznak és népednek. Ne csodát várj! Ne mástól tedd függővé a te tudatodat, szeretetedet, ragaszkodásodat és ne máshoz igazítsd a te akaratodat. Ha pünkösödöt akarsz érni, magad légy a csoda, te légy, te higgy, te cselekedj, te akarj, mert csak így lesz általad és általunk megújító és megtartó pünkösödjé családnak, egyháznak és népünknek. Keseredj meg, mert annyi minden van miért. Térj meg a közömbösségből, légy egy akarattal mindnyájunkkal, kik a megújítást, a megújulást, a megmaradást munkáljuk igaz lélekkel, Isten szent lelkének erejével. Ámen.

A GYÖKÉR MINDIG ÚJ HAJTÁST TUD HOZNI, HA ÉLETREVALÓ

Jób 14,7

Nagy öröm és kitüntetés számomra, hogy itt és most előttetek állhatok. Beszédet vártok tőlem, és nem tudom, hogy az értelem vagy a lélek szerint szóljak. Mindkettő tülekedik bennem egyszerre szólani. Gondolkozom, hogy az ész magában mindent megfagyaszt, a szív magában mindent megolvaszt. Legyek hát langyos, a kettő egysége.

Szavam és lelkem, amit hoztam, nem az enyém, egy távolságban is velem levő közösségé, a csíkszeredai unitárius gyülekezet mindenik tagjáé. Szívünk és szavunk nem a Shelter Rocki gyülekezet vezetőségéé,

hanem annak minden tagjáé. Nem az enyém, nem a tiétek, hanem a testvériségben most már a MIÉNK. Közös. Ezt, és így adja az Isten!

Jézus valláserkölcsei tanításának magva szűk országunkban a vallás és a lelkiismereti szabadság törvénye által gyökeret vert Dávid Ferenc által. Érezzük és tudjuk, hogy alattunk egy 427 éves gyökér ad nekünk hulló leveleknek kötődést és megmaradást. Nem mártír halálával nőtt és lombosodott meg eszmének, egyháznak, vallásnak, hanem az értelemhez és a lélekhez szabott világos jézusi értelmezésében. Nem a mi hibánk, hogy akkor Dávid Ferenc szavára országunkban közel 400 gyülekezet lelkésze gyűlhetett volna össze; s ma nincs olyan parancs, mely a megmaradt 120 gyülekezetből bár 100 lelkészt gyűjthetne egybe. Ki akartak vágni, mint a fát. Unitárius hitünket és egyházunkat a felekezeti türelmetlenség, a világi hatalom erőszaka, a másság gyűlölete és az anyagi kapzsiság negyedére apasztotta. Kevesen és társtalanul maradtunk magunkra árvának... De megmaradtunk és megújultunk mindig, mint a bibliai fa, mert a gyökér életképes volt, biztosította a megvakíthatatlan értelemnek és a megélhető hitnek a megtartó erejét, új ágat-lombot nevelő megújulást és megújítást adott az Isten. Neki köszönhetjük a mi megmaradásunk és Neki köszönhetünk titeket is, amerikai unitáriusokat. Ez is bizonyosága annak, hogy az Istennek gondja van igazságára, mert ez él bennetek és bennünk és ez a bibliai reménység megújul és megújít, reménységgel éltet.

Egy torzszülött ideológia, a szovjet típusú kommunizmus egy fél évszázadra kisajátította nálunk a hívek lelkét, értelmét, valláserkölcseit. Elűzött ősi, történelmi falvainkból, házainkból. Szétszórt az országunk s a világ minden tájára. Idegenben árvák lettünk, hontalanok. Az otthoni öregek, gyermekek támasz nélkül maradtak. Modern rabszolgává lettünk, menekültek a saját hazánkban, törvényen kívüliek. Mi unitáriusok a hármaskörben lettünk a kisebbség kisebbsége. A vallási szabadság szülőföldjéről így gyűlt össze állami kényszerre, az ország legzordabb-hidegebb vidékén 27 helységben annyi unitárius menekült Erdély minden falvából, hogy a kommunista kegyelem megengedte azt, hogy önálló egyházközséggé szerveződjünk a magunk erejéből, nem egészen 400 lélekkel. Éreztük azt, hogy a város járdáján külön-külön nem tudunk gyökeret verni; kell az otthont pótló közösség! Csak a gyökértudatot hoztuk magunkkal, szórványsorsunkban a jövő perspektívája nélkül. Ebben a történelmi helyzetben engem nevezett ki dr. Kovács Lajos püspök úr, lábtörésemmel szenvedve is, ennek a legnehezebb egyházközségünknek az első felavatott lelkészévé. Vállalni a bizonytalanságot a politikai és kisebbségi sorsban nehéz volt. Több, mint egy évtized telt el azzal, hogy csendes szervezéssel, a nélkülözés árva sorsú esztendeiben lelki talajt teremtsék a megcsontított fa sorsához hasonló hívekben. Ma már közel ezren épültünk rá a 27 helységben, elszigetelten és árván a 427 éves gyökérre. Új hajtása, egyházközsége vagyunk egyháznak. Bennünk is megújul az unitárius ősi gyökér. Az erdélyi unitarizmus megcsontított közösségének megújult új hajtása, új egyházközsége, reménysége vagyunk mi is.

A hazai ősi hagyomány szerint ott vagyunk jelen, hol templommal gyökerezünk Erdély térképén. Az ősi templomok hűséggel őrzik megfo-

gyatkozott hívekkel is az ősi, úgynevezett százados rovásírást, a történelmi legendák templomfalra festett középkori freskóit. Ez a múlt. A jeleni megújulásunk új templomai anyagi helyzetünk szegényes tehetetlensége miatt csak a reménység álmot-tégláiból épülhetnek. Álmunk van, a reménység Isten után él bennünk, de anyagi lehetőségünk a koldulásra kényszerít, minket koldusokat. Kell a tehetősebb és megértőbb testvéri segítség, hogy a mindig megcsonkított ősi fa valahol valahogy új hajtást hozva láthatóvá, elismerhetővé lehessen

Dávid Ferenc óta vallásunk ebben a régióban üldözésnek volt kitéve; ma hármaskisebbségben vagyunk. Abban különbözünk tőletek, amerikaiaktól, hogy mi lokálpatrióták vagyunk. Minket a templom köt a helyhez. A mi sorsunk kettős árvaság... Én tudom, mi az árvaság. Édesapám, ki az egyik legnagyobb unitárius egyházközség lelkésze volt Homoródalmáson, a faji és a felekezeti gyűlölet áldozata lett a családi hagyomány és a népi tudat szerint: „ismeretlen” betegségben halt meg karácsonykor; a tanító-énekvezér húsvétkor és az egyházközségi gondnok pünkösdkor. A négy árván hagyott gyermek közül én voltam a legidősebb, 16 éves, kinek az osztályharcos világban hétféteken az iskolából haza kellett menni és mezőgazdasági munkákat kellett végezni. Ez erősített meg fizikailag úgy, hogy az ország ifjúsági sport élvonalába kerüljek az atlétikában, öt számban; lelkiileg úgy, hogy az árvaság Isten gondviselésével való szorosabb közösség. Az árvaságtudat, tudom, mindig reménységet szül, abban újul meg, mint a fa az új hajtásban. A mi számunkra ti vagytok a biztató reménység a testvériségben. Az árvaság hiányérzet, társtalanság, bizalomvesztés, a megcsonkított fa sorsához hasonlóvá válik benne az ember. Nem a halált, az elveszést jelenti, hanem a megújulás lehetőségét. A megújulás egy kicsi újjászületés, lélekben való kilombosodás, mely bizalmat és önbizalmat terem. Isten a bibliai fa sorsában a hitben, reményben való megújulás lehetőségét példázza és adja. A legnagyobb árvaság az Isten nélküli léleknek a vergődése. Életünk leghűségesebb társa maga az Isten, Ő adja a mindig megújító hitet a reményben, vagy a reményt a hitben.

A 427 éves unitárius gyökeren a testvérkapcsolat reménye új hajtást jelent. Ennek vagyok itt a szerény követe. Köszönöm, hogy a hívásokkal és az eddigi segítségekkel bizonyosságot tettetek arról, hogy ti képesek vagytok bennünk új hajtást hozni. Adja az Isten, hogy lehessünk mi is nektek valamilyen formán a megújító-megújuló hajtások. Ámen.

Elhangzott 1995. márc. 26-án a NY-i Shelter Rocki gyülekezet istentiszteletén a csíkszeredai testvéregyházközség templomában, valamint részben átalakítva-aktualizálva a Housoni Emerson gyergyószentmiklósi testvéregyházközségnek 1995. ápr. 2-án az istentiszteleten tartott szolgálata alkalmával.